

---

RECOMANACIONS SOBRE EL  
TRACTAMENT DE LA **VIOLÈNCIA**  
**DE GÈNERE** EN ELS MITJANS  
DE COMUNICACIÓ

---

---

**Aquest document ha estat elaborat per una comissió formada per mitjans de comunicació, Col·legi Oficial de Periodistes de Catalunya, Ajuntament de Barcelona i Institut Català de la Dona. Han intervingut les següents persones:**

**AVUI** Pepa Masó

**EL PAÍS CATALUNYA** Josep Maria Martí Font

**LA VANGUARDIA** Isabel Ramos

**EL PERIÓDICO DE CATALUNYA** Rosa Massagué

**TVE** Teresa Carreras

**TVC** Mònica Terribas

**CATALUNYA RÀDIO** Rosa Oliva

**EFE** Núria Cornet

**EUROPA PRESS CATALUNYA** Mariona Sòria

**CADENA SER / RÀDIO BCN** Jordi Martí

**ONA CATALANA** Neus Bonet

**RAC 1** Eugeni Sallent, Jordi Armenteres

**ONDA CERO ONDA RAMBLA** Roser Garcia

**COM RÀDIO** Helena Puigdueta

**RNE A CATALUNYA** José Juan Ruiz

**COPE CATALUNYA** Jordi Jordà

**EL MUNDO CATALUNYA** Silvia Taules

**20 MINUTOS** Enric Sierra, Marta Rodríguez

**METRO DIRECTE** Ana Pelegrí

**BTV** Josep M<sup>a</sup> Balcells, Betona Comín

**CITY TV** Gema Mateu

**SANTS 3 RÀDIO** Albert Torras

**SANTS MONTJUÏC RÀDIO** Joan Barutel

**PUBLICACIÓ LA MARINA** Sandra Pedrals, Maria del Mar Alegret

**FUNDACIÓ CONSELL DE LA INFORMACIÓ DE BARCELONA** Francesc González Ledesma

**TAULA DE COMUNICACIÓ DE BARCELONA** Maria del Mar Alegret

**ASSOCIACIÓ DE DONES PERIODISTES** Elvira Altés, Montserrat Puig

**COL·LEGI OFICIAL DE PERIODISTES DE CATALUNYA** Mònica Terribas

**GABINETE PRENSA DE LA POLICIA NACIONAL** Federico Cabreo, Isabel M<sup>a</sup> Llanos

**OFICINA COMUNICACIÓ GUARDIA CIVIL** Francisco Botana

**OFICINA PORTAVEU MOSSOS D'ESQUADRA** Carles Fernández

**INSTITUT CATALÀ DE LA DONA** Cristina Baulés

**PREFECTURA DE LA GUÀRDIA URBANA. AJUNTAMENT DE BARCELONA** Carmen Pallarés

**VIA PÚBLICA. AJUNTAMENT DE BARCELONA** Eva Llorach

**SERVEIS PERSONALS. AJUNTAMENT DE BARCELONA** Maribel Cárdenas, Emília Pallàs

**COORDINADORA DE LA COMISSIÓ. AJUNTAMENT DE BARCELONA** Maya Castañer

### RECOMANACIONS SOBRE EL TRACTAMENT DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE EN ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

#### EDICIÓ

COL·LEGI DE PERIODISTES DE CATALUNYA  
SECTOR DE SERVEIS PERSONALS. AJUNTAMENT DE BARCELONA  
INSTITUT CATALÀ DE LA DONA. GENERALITAT DE CATALUNYA

#### COORDINACIÓ

**Mònica Terribas Sala.** Col·legi de Periodistes de Catalunya.

**Sara Berbel Sánchez.** Coordinadora de les polítiques per a la igualtat d'oportunitats. Ajuntament de Barcelona.

**Maya Catanyer Niño.** Coordinadora de la comissió. Ajuntament de Barcelona.

**Jordi Plana i Arrasa.** Director de Planificació, Recerca i Desenvolupament. Serveis Personals. Ajuntament de Barcelona.

**Emília Pallàs Zenke.** Coordinadora de Programes. Direcció de Planificació, Recerca i Desenvolupament. Serveis Personals. Ajuntament de Barcelona.

**Maribel Cárdenas Jiménez.** Responsable del Pla Operatiu contra la Violència vers les Dones. Direcció de Planificació, Recerca i Desenvolupament. Serveis Personals. Ajuntament de Barcelona.

**Mercè Fernández Gesalí.** Adjunta a la presidenta de L'Institut Català de la Dona. Generalitat de Catalunya.

#### ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC I D'ESTIL

Rosa Maria Chico i Maquieira

#### COORDINACIÓ DE LA PUBLICACIÓ

Departament de Comunicació i Qualitat. Sector de Serveis Personals.  
Ajuntament de Barcelona.

#### DISSENY GRÀFIC

Espai Visual S.L. Projectes Culturals

#### IMPRESSIÓ

D.L.



Presentació	6
Obtenció de la notícia i fonts informatives	10
Redacció de la notícia	12
Llenguatge i rols	15
El context	16

Els mitjans de comunicació han contribuït de manera substancial a trencar el silenci que ha envoltat històricament la violència contra la dones. Al llarg dels últims anys han tingut un paper fonamental en la creació d'un estat d'opinió de denúncia de la violència de gènere i han permès donar una dimensió social a aquesta problemàtica, fet que ha ajudat moltes persones a entendre que la seva experiència de violència no era una qüestió aïllada i particular, sinó una greu realitat social.

El desembre de 1997 va significar un punt d'inflexió en la presència i tractament de la violència vers les dones als mitjans de comunicació; en aquesta data va ser assassinada pel seu exmarit Ana Orantes: ruixada de gasolina i cremada viva. Una dona que dies abans de l'assassinat havia sortit a la televisió per presentar el testimoni de les agressions de les quals era objecte, de la por i la indefensió en què vivia. Aquest terrible fet va tenir dos efectes fonamentals, d'una banda va obligar el conjunt de la societat a afrontar la realitat de la violència de gènere a l'Estat espanyol, i de l'altra, va fer-la reflexionar sobre el paper dels mitjans en la presentació i representació de la violència vers les dones.

---

Prevenir la violència significa d'entrada trencar la seva invisibilitat. Això ens obliga també a tenir en compte la importància que els valors i les creences tenen en la seva reproducció i representació simbòlica, així com a analitzar la influència dels mitjans de comunicació en la vertebració d'imaginariis violents. D'altra banda no hem d'ignorar el paper positiu que els mitjans de comunicació poden tenir en la construcció d'una didàctica social que ajudi a prevenir i eradicar progressivament la violència de gènere.

En aquest sentit s'han manifestat les Nacions Unides, en assenyalar la responsabilitat dels mitjans de comunicació en la promoció d'imatges no estereotipades d'homes i dones i en l'eliminació de models de conducta generadors de violència. També han destacat la importància de la seva funció d'informar i educar la població respecte a les causes i els efectes de la violència contra les dones i en la creació d'un debat públic sobre el tema.<sup>1</sup>

Per tal d'avançar en aquest objectiu l'Ajuntament de Barcelona, el Col·legi Oficial de Periodistes de Catalunya, l'Institut Català de la Dona i una vintena de mitjans de comunicació d'àmbit nacional i estatal vam crear, dins el marc de l'Acord ciutadà per una Barcelona lliure de violència vers les

---

dones, impulsat per l'Ajuntament de Barcelona, una comissió de treball amb la finalitat d'analitzar el tractament i el contingut de les informacions relatives a la violència vers les dones i amb l'objectiu concret d'elaborar un document de recomanacions sobre el tractament de la violència de gènere als mitjans de comunicació.

El document que avui us presentem és el resultat d'aquest treball conjunt, del rigor de la reflexió compartida i del consens. Un document que té la voluntat de donar eines per afrontar algunes de les preguntes fonamentals que es presenten quotidianament al conjunt de professionals de la informació.

Alguns dels reptes que s'han abordat són, entre d'altres, com presentar les raons profundes de la violència de gènere defugint els detalls morboses, com anar més enllà del sensacionalisme i l'excepcionalitat d'alguns casos més dramàtics o com trencar amb l'estigmatització que significa associar l'emergència dels casos de violència amb persones de determinades classes socials i/o nivells culturals.



---

Volem agrair el compromís personal i professional de totes aquelles persones que durant gairebé un any han estat treballant en l'elaboració d'aquest document. Esperem que aquesta publicació sigui útil per a la professió i que ajudi a la construcció de nous referents culturals i simbòlics on la violència vers les dones no tingui cabuda mai més.

**Pilar Vallugera i Balaña**

Regidora de Dona i Drets Civils  
Ajuntament de Barcelona

**Montserrat Minobis i Puntonet**

Degana del Col·legi Oficial de Peridistes de Catalunya

**Marta Selva i Masoliver**

Presidenta de l'Institut Català de la Dona  
Generalitat de Catalunya

---

<sup>1</sup> 1995. Declaració de Beijing i plataforma per l'acció. IV Conferència mundial sobre les dones. Beijing. Setembre 1995. Nacions Unides

Les fonts informatives que habitualment tenen més presència en les notícies sobre violència de gènere són les fonts oficials que provenen d'institucions judicials i policials. Com a fonts complementàries també apareixen veus de l'Administració local, autonòmica o estatal, i com a informació col·lateral es presenten sovint testimonis presencials o procedents del veïnat. En aquest darrer cas especialment, cal tenir presents els estereotips que poden transmetre les fonts d'informació. Si s'incorporen a la notícia, cal citar la font i aclarir si es tracta d'una opinió personal, una hipòtesi no confirmada, o una declaració oficial. Convé donar veu a fonts informatives especialitzades en aquesta temàtica.

---

**1. Cal donar categoria de notícia, sempre que sigui possible, a informacions que presentin diferents manifestacions i moments de la violència de gènere, tot i que no tinguin un desenllaç tràgic, per ajudar a visualitzar aquest fenomen en tota la seva complexitat. És important informar sobre les sentències judicials i mostrar els processos de recuperació social i psíquica de les persones agredides. És important destacar informacions sobre persones que refan la seva vida després de denunciar l'agressor, iniciatives per a la prevenció i l'atenció dels maltractaments així com sentències exemplars.**

2. Encara que les fonts informatives policials i judicials sovint es reserven determinades informacions en interès de les persones afectades i de la resolució correcta del cas, **convé rellegir la informació que subministren totes les fonts per evitar que la seva difusió interfereixi, en qualsevol sentit, en el procés de resolució del cas.**

3. **S'ha de citar sistemàticament les fonts perquè sovint transmeten estereotips, i aclarir si les seves declaracions són visions personals, hipòtesis no confirmades o declaracions oficials.** Molt sovint apareixen estereotips com ara “va ser un crim passional”, “va actuar pres per la bogeria”, o “era una persona normal però va perdre el control”, i fins i tot “-va ser un atac de gelosia”. Declaracions d'aquest tipus justifiquen la violència de gènere i la perpetuen en la societat. En el cas que es publiquin, cal relacionar aquestes declaracions amb la persona que les ha fet i aclarir en qualitat de què ho ha fet.

4. **És convenient buscar fonts qualificades i especialitzades per a les notícies relatives a la violència de gènere, donar veu a persones professionals de serveis i entitats especialitzades. Algunes d'aquestes fonts són: serveis d'atenció a dones que pateixen violència, associacions de dones agredides, centres d'assessorament jurídic i psicològic específic per a dones, hospitals, centres de salut i centres de recuperació de maltractadors.** Aquestes fonts poden ajudar a situar les seves causes així com explicar quin es el procés de la violència de gènere, que sovint comença amb maltractament psicològic. En moltes ocasions, les denúncies arriben anys després de les primeres agressions. Cal investigar i difondre l'aspecte més silenciats i ocult del maltractament: el que es produeix en la intimitat i comença per l'anul·lació total de la persona que pateix aquesta situació.

En la redacció de notícies sobre casos de violència vers les dones és recomanable defugir el sensacionalisme, evitant les descripcions morboses i els detalls que puguin resultar truculents. L'ONU, en la seva declaració sobre l'eliminació de la violència contra la dona de l'any 1993, va definir que la violència contra les dones és una violació dels drets humans i, per tant, seria convenient recordar-ho amb vista a la redacció de la notícia. Per tal de situar el crim; es poden fer servir conceptes com ara “violència de gènere” o “violència vers les dones”. Cal evitar establir relació de causa-efecte entre violència de gènere i alcohol, drogues, ètnia, nacionalitat, gelosia o processos de separació.

---

**5. Cal definir els casos de violència de gènere en el marc de la defensa dels drets humans. Les Nacions Unides defineixen la violència contra les dones com tot acte de violència basat en el gènere, que té com a resultat, o és probable que tingui com a resultat, uns danys o patiments físics, sexuals o psicològics per a les dones, incloent-hi les amenaces dels actes esmentats, la coacció o la privació arbitrària de la llibertat, tant en la vida pública com en la privada.<sup>2</sup> I defineix com a manifestacions de la violència de gènere: “a) la violència física, sexual i psicològica que es produeixi a la família, inclosos els maltractaments, l’abús sexual de les nenes a la llar, la violació pel marit i/o company, els**

actes de violència perpetrats per altres membres de la família i la violència relacionada amb l'explotació; b) la violència física, sexual i psicològica realitzada dins de la comunitat en general, inclosa la violació, l'abús sexual, l'assetjament i la intimidació sexual a la feina, el tràfic de dones i la prostitució forçada; c) la violència física, sexual i psicològica perpetrada o tolerada per l'Estat.”<sup>3</sup>

**6. És molt important preservar l'anonimat i la intimitat de la persona agredida i del seu entorn personal i observar la presumpció d'innocència en el cas de l'agressor. Convé defugir la victimització de la persona agredida per evitar situar-la en una posició d'inferioritat que perjudiqui la seva dignitat i el procés de recuperació.** En cap cas s'ha d'associar un determinat perfil o rol a la persona agredida o a l'agressor, perquè la violència de gènere es produeix en tots els nivells econòmics, culturals i relacionals. En periodisme gràfic i audiovisual, cal utilitzar els recursos adients per respectar el dret de les persones a la seva intimitat i imatge.

**7. És necessari evitar establir una relació de causa-efecte entre la violència de gènere i la nacionalitat, l'ètnia o la situació sociocultural de les persones implicades en els fets, per tal de no associar els maltractaments a col·lectius o espais socials.** El maltractament té lloc en tots els estrats socials igualment i no té cap incidència especial en cap sector concret de la societat.

<sup>2</sup> Nations Unides. 1993. Art. 1 Declaració sobre l'eliminació de la violència contra les dones. Assemblea General a Viena.  
<sup>3</sup> Nations Unides. 1993. Art. 2 Declaració sobre l'eliminació de la violència contra les dones. Assemblea General a Viena.

**8. Cal evitar establir una relació de causa-efecte entre els casos de maltractament i les circumstàncies de les persones implicades (alcoholisme, drogoaddicció, vinculació personal, gelosia). Fer aquesta associació pot induir a la justificació de la violència. Aquestes circumstàncies s'han de citar només quan siguin rellevants en el marc del procés judicial, però fora de la descripció dels fets.** Per exemple, cal especificar que l'estat d' embriaguesa és considerat un atenuant en casos de violència de gènere. D'altra banda, cal tenir present que el fet de vincular l'inici dels tràmits de separació i/o divorci al maltractament pot induir algunes persones a qüestionar-se el mateix procés de separació. El motiu d'una agressió no és, en cap cas, el divorci, un atac de gelosia o un estat d'alienació causat per les drogues, sinó la incapacitat de la persona agressora de respectar la llibertat de la persona agredida.

**9. S'han d'ometre descripcions morboses, imatges truculentes, titulars amb tòpics i no s'han d'utilitzar mai reconstruccions amb imatges violentes.** No es pot convertir la violència de gènere en espectacle. El sensacionalisme no enriqueix la informació; més aviat la degrada perquè transmet tòpics i estereotips. Cal evitar aquesta tendència, en especial als programes monogràfics, que resulten més informatius i útils si disposen de la presència de persones coneixedores d'aquesta realitat. Les reconstruccions que recreen una agressió no informen, especulen i deformen la informació.

**10. És convenient ampliar i contextualitzar la informació sobre la violència de gènere amb aportacions que ajudin a visibilitzar el problema en el seu conjunt, com ara dades contrastades i acumulatives que permetin reflectir la dimensió del fenomen.** Sempre que es pugui, cal afegir els telèfons dels serveis especialitzats i dels centres d'atenció permanent que les diferents institucions posen a l'abast de les dones que pateixen violència. En el cas que n'hi hagi hagut, convé fer esment de denúncies anteriors sobre maltractaments o mesures judicials d'allunyament, perquè ajuden a visibilitzar la realitat del maltractament, com també ho fan les dades estadístiques contrastades.

Un aspecte molt habitual del llenguatge informatiu que es fa servir a les notícies sobre violència de gènere és la transmissió de rols estereotipats, com ara el de la dona lligada a la llar i a la cura dels fills, o el de la dona víctima. La repetició d'aquests tòpics té com a conseqüència última la perpetuació de la violència de gènere. En aquest context, cal evitar al màxim l'adjectivació i la qualificació de la situació personal de la persona agredida, excepte en els casos en què aquesta situació sigui rellevant amb vista al procés judicial. Els comentaris sobre com anava vestida la persona agredida, el seu comportament o la seva forma de vida no aporten res a la informació i ens poden induir a fer lectures condicionades dels fets.

---

**11. Cal garantir un tractament igualitari d'homes i dones en aquestes informacions i evitar reproduir-hi estereotips sexistes. S'han de defugir les descripcions que contribueixen a construir-los o reforçar-los, com ara qualificacions sobre l'aspecte físic, l'ocupació professional o els hàbits quotidians.** En alguns casos s'ha descrit l'actitud de la persona agredida de "carinyosa amb un altre home" o fins i tot s'ha esmentat la roba que duia amb el màxim detall. La descripció dels fets i de les persones no pot contribuir a una justificació implícita de l'agressió.

Tant o més important que el contingut de la informació és la presentació de la notícia. Si s'analitza la ubicació de les notícies sobre violència de gènere als mitjans de comunicació, es detecta que no hi ha una unitat de criteri, fet que contribueix a presentar-la com un fenomen secundari. Només determinats casos obtenen cert ressò perquè surten fora dels paràmetres de "normalitat" als quals s'ha acostumat la professió periodística. Cal situar les notícies sobre la violència de gènere en el marc d'allò que són, una violació dels drets humans.

**12. És important garantir el seguiment de les notícies sobre violència de gènere, més enllà del fet detonant, per tal de visibilitzar el procés de resolució i de recuperació de les persones que pateixen agressions.** La informació posterior a una agressió pot reflectir totes les etapes del procés judicial i del procés vital de recuperació de la persona agredida. Cal evitar presentar les notícies sobre violència de gènere desconnectades entre si, per donar visibilitat a aquest fenomen social.